

Rabovanie v mene revolúcie. Konfiškácie počas francúzskej revolúcie

Andrzej Solak

19. novembra 2019 ✚ *História* ✚ *Francúzska revolúcia*

Klérus zbavený majetku bolo ľahšie skrotiť a podriaďiť svetskej autorite. Novembrový zákon bol dôležitým krokom na ceste k vybudovaniu všemocného totalitného štátu.

2. novembra 1789 bola v Paríži nariadená konfiškácia cirkevného majetku. Autorom tejto akcie, okrem obyčajnej chamtivosti po cudzom vlastníctve, išlo o likvidáciu nezávislosti Cirkvi.

Márnotratná dcéra

Na pamiatku prijatia krstu franského kráľa Chlodovika v roku 496 sa Francúzsko začalo označovať ako „najstaršia dcéra Cirkvi“ (hoci skutočnými držiteľmi tohto prvenstva sú staroveké kráľovstvá Arménska a Gruzínska).

Treba priznať, že obyvatelia krajiny nad Seinou sa dlho usilovali byť hodní tohto čestného prívlastku. Po celé stáročia tu dominovali kresťanské hodnoty v kultúre, zvykoch a politike a prenikali do každej oblasti života. Tamojšia Cirkev dala kresťanstvu mnohých svätcov a pápežov a francúzština bola medzi účastníkmi krížových výprav na východnom Stredomorí najrozšírenejšia.

To však neznamená, že spolunažívanie mocnej monarchie a Cirkvi bolo idylické. Avignonské zajatie pápežov, Veľká západná schizma, úkladné zničenie rytierskej rehole templárov, potom hľadanie spojenectiev s islamskými a protestantskými mocnosťami – to všetko spôsobilo bolestivé rany celému katolíckemu spoločenstvu.

Hoci ozbrojené povstania kacírskych hnutí boli doma vždycky úspešne potlačené, francúzska Cirkev bola neustále beztrestne napádaná hanopiscami a výrečnými filozofmi. Protikatolícka propaganda mimoriadne zintenzívnila v osemnástom storočí a jej doktrína dali pyšný názov osvietenstvo.

Nadišiel vek osvietenia, vek arogantnej a naivnej viery v silu ľudského rozumu. Prekvitali aj slobodomurárske lóže; v osemdesiatych rokoch 18. storočia ich bolo vyše sedemsto a patrilo do nich 40-tisíc Francúzov, z veľkej časti predstaviteľov elity vrátane duchovenstva (!). Prítomnosť kňazov v antikatólickej sekte, za členstvo ktorej bol trest exkomunikácie, najvýraznejšie svedčí o duchovnej kríze, aká vtedy vládla.

Vtedajší intelektuáli vykreovaní na vševediace authority, boli v skutočnosti užitočným nástrojom v rukách v tieni ukrytých vládcov bábok. Osvietenský zástancovia slobody a tolerance ustavične šíрили nenávisť voči osobám reprezentujúcim údajnú poveru a zaostalosť. Okrem šírenia klebiet a výsmechu sa objavovali aj výzvy na násilie, ako napríklad vyhlásenie Denisa Diderota, že sloboda nastane až vtedy, keď „posledný kráľ bude zaškrtený črevami posledného kňaza“. Na začiatku revolúcie to boli slová – pod ich vplyvom začalo povetrie zapáchať krvou.

V predvečer katastrofy

V prvých mesiacoch roku 1789 široké masy Francúzov nemali pocit, že by hrozila katastrofa.

Ich krajina bola jednou z najmocnejších svetových veľmocí, mala druhú najväčšiu koloniálnu ríšu s rozsiahlymi usadlosťami a pozemkami v Amerike, západnej Afrike a Indii. Nedávno viedla víťaznú vojnu so svojim najväčším konkurentom Veľkou Britániou, čím významne prispela k vzniku nezávislých Spojených štátov. Od nepamäti bola obchodnou veľmocou, mala najlepšiu cestnú sieť v Európe a v posledných desaťročiach sa v nej dynamicky rozvíjal priemysel a prevládalo bankovníctvo.

Na týchto mocných základoch sa však začali objavovať praskliny. Kráľovi **Ludovítovi XVI.** sa úplne vymkla z rúk kontrola nad financiami krajiny. Počas jeho pätnásťročnej vlády vzrástla zadlženosť krajiny trojnásobne a dosiahla obrovskú sumu 5 miliárd livrov, čo zodpovedalo rozpočtovým príjmom za desať rokov. Vyplývalo to z mnohých faktorov. Napriek opozičným hanopiscom neboli najdôležitejšími položkami výdavky kráľovského dvora, ale vojna s Veľkou Britániou, ktorá stála Paríž až dve miliardy livrov.

V krajine vládol kráľ, ktorému v tejto práci pomáhala rada ministrov. V máji 1789 Ludovít XVI., ktorý si bol vedomý hroziacej hospodárskej krízy, zvolal Generálne stavy – zhromaždenie predstaviteľov duchovenstva, šľachty a „tretieho stavu“ (to znamená ostatných poddaných). Generálne stavy sa čoskoro vyhlásili za Národné zhromaždenie a potom za Ústavné zhromaždenie.

V tom čase prvé stavy pozostávali zo 60-tisíc kňazov a 82-tisíc rehoľníkov a rehoľníčok. Druhým stavom bolo 350-tisíc šľachticov, zatiaľ čo v treťom stave bolo až 25 miliónov Francúzov. V rámci týchto troch stavov boli veľké majetkové rozdiely. Biskupi žili na úplne inej úrovni ako vidiecki farári, podobný rozdiel bol medzi aristokraciou a chudobnou šľachtou. O nič menej kontrastov však nebolo ani v treťom stave, ktorý zahŕňal veľkú buržoáziu i prostý ľud. Desať percent pozemských statkov bolo v rukách duchovenstva, dvadsať percent v rukách šľachty, zatiaľ čo buržoázia tretieho stavu (asi 5 miliónov ľudí) vlastnila viac ako polovicu národného majetku.

Neskoršie udalosti boli popretím obvyklých schém triedneho boja, ktorými nás dodnes krmia ľavicové čítanky. Duchovenstvo, samozrejme, neschvaľovalo krvavé excesy, ktorých sa revolučný dav dopustil v hlavnom meste 14. júla 1789. Značná časť duchovenstva však uprednostňovala reformu štátu a otvorene podporovala emancipačné požiadavky tretieho stavu.

Na prvom stretnutí generálnych stavov sedelo v laviciach 292 kňazov, z toho 47 biskupov, 23 priorov a 12 kanonikov. Aj keď revolúcia už ukázala svoju nechutnú tvár, k jej víťaznému ťaženiu sa nechalo zapriať mnoho predstaviteľov duchovenstva a šľachty, kým v tom istom čase bol v kontrarevolučných armádach nadmerný počet zástupcov ľudu.

Začiatok

Duchovenstvo vedené dobrou vôľou a úsilím dosiahnuť nápravu štátu si spočiatku neuvedomovalo hrozbu.

Medzitým revolucionári, ktorí získali moc, naliehavo potrebovali peniaze, aby zaplätali rozpočtový deficit. Ich predstavy o vláde v štáte boli veľmi prosté. Veď čo môže byť jednoduchšie ako zhora nadekrétované drancovanie vybraných kategórií občanov obohatené o propagandistické slogany o prebiehajúcej *historickej spravodlivosti*?

Prvý zlovestný závan zmien pocítila Cirkev 4. augusta 1789, keď došlo k zrušeniu desiatkov, ktoré predstavovali viac ako polovicu príjmu duchovenstva. Daromné bolo vysvetľovanie, že bez týchto peňazí sa zrúti systém charitatívnej starostlivosti a školstva, že nebude dosť finančných prostriedkov pre školy, nemocnice, útulky a opatrovateľské ústavy prevádzkované Cirkvou.

26. augusta 1789 Ústavné zhromaždenie prijalo Deklaráciu ľudských a občianskych práv, ktorá je chápaná ako rozchod s tradíciou katolíckeho Francúzska. Jej článok X (*„Nikoho nemožno stíhať za jeho názory alebo náboženské presvedčenie, pokiaľ vonkajšie prejavy jeho názorov nenarušujú zákonný poriadok“*), napriek svojmu zdanlivo nevinnému „tolerantnému“ zneniu mal slúžiť na prenasledovanie veriacich.

Už v októbri úrady urobili bezprecedentný zásah do záležitostí Cirkvi a oznámili (*„v mene osobnej slobody“*) zrušenie rehoľných sľubov a o tri mesiace neskôr vyhlásili, že sú *„v rozpore s prirodzeným právom“*.

pokračovanie v ďalšom článku

URL adresa článku: <http://christianitas.sk/rabovanie-v-mene-revolucie-konfiskacie-pocas-francuzskej-revolucie/>